

Så fungerar balanseringen

Det kan uppstå situationer då det inte är möjligt att fullt ut räkna om pensionerna med utgångspunkt från inkomstutvecklingen om pensionssystemet ska vara stabilt även på lång sikt, det vill säga för kommande generationer. I pensionssystemet kallas det balansering. Ett exempel på en sådan situation är om sysselsättningen minskar.

Genom att dividera systemets tillgångar med pensionsskulden får man ett mått på dess finansiella ställning, en kvot som kallas balanstalet. Om balanstalet är under ett är skulderna större än tillgångarna. Detta inträffade första gången 2010 och då aktiverades balanseringen.

När balanseringen aktiveras ökar inte pensionerna lika snabbt som annars och de kan också sjunka. Pensionsbehållningar och pensioner indexeras med förändringen i ett balansindex i stället för med förändringen i inkomstindex. Balansindexet förändras som en följd av förändringen i inkomstindex och balanstalets storlek.

När systemet är i balans igen – tillgångarna överstiger skulderna – ökar balanseringen pensioner och pensionskapital med mer än den genomsnittliga inkomstutvecklingen. Och när balansindex ”hunnit i kapp” inkomstindex återgår pensionsbehållningarna till att räknas om med hänsyn till enbart inkomstutvecklingen.

2016 års balanstal är 1,0375

Ett balanstal över 1,0000 vid en balanseringsperiod betyder att pensioner och pensionsbehållningar kommer att förräntas med mer än genomsnittsinkomstens utveckling.

I slutet av 2014 var summan av systemets tillgångar 8 565 miljarder kronor och skulderna 8 141 miljarder. Det är ett överskott på 423 miljarder kronor. Med treårsutjämnningen av AP-fonden är tillgångarna 8 447 miljarder kronor. Det ger en kvot – ett balanstal – på ett 1,0375 och i procent ett överskott med 3,75 procent.

Den ekonomiska utvecklingen påverkar pensionssystemets finansiella stabilitet på flera sätt. En viktig faktor är sysselsättningen men även utvecklingen på kapitalmarknaden spelar roll.

Den positiva balanseringen 2016 orsakas huvudsakligen av att under 2014 ökade tillgångarna med mer än skulderna. Sysselsättningen ökade 2014 jämfört med 2013 vilket har betydelse för avgiftstillgången. Pensionsskulden ökade svagt på grund av tidigare omräkning av pensioner och pensionsrätter. AP-fonderna hade 2014 en positiv utveckling på 12,0 procent eller 127 miljarder kronor.

För åren 2017–2018 har sysselsättningens utveckling stor betydelse för balanseringen och därmed för pensionerna.